

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejcki

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 7 listopada 2025 r.,
sprawy z wniosku **U.Ł.**,
o zadośćuczynienie,
z powodu kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z dnia 4 czerwca 2025 r., sygn. akt II AKa 9/25,
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie
z dnia 26 listopada 2024 r., sygn. akt IV Ko 771/24

p o s t a n o w i ł :

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. obciążyć wnioskodawcę U.Ł. opłatą sądową za postępowanie kasacyjne, zwalniając ją od wydatków tego postępowania.**

[WB]

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 26 listopada 2024 r., sygn. akt IV Ko 771/24 zasądził na podstawie art. 8 ust. 1 w zw. z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23

lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (dalej: ustawa lutowa) od Skarbu Państwa na rzecz U.Ł. kwotę 270.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez jej męża W.Ł. wynikłą z wydania przez Komendanta Wojewódzkiego MO w L. w dniu 21 grudnia 1981 r. decyzji Nr [...] o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 31 grudnia 1981 r. stanu wojennego i wykonania tej decyzji poprzez internowanie w okresie od 21 grudnia 1981 r. do 20 września 1982 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt I), w pozostałej części wniosek oddalając (pkt II). Orzeczenie zawierało także rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania (pkt III i IV).

Wyrok ten zaskarżył pełnomocnik wnioskodawczyni w części, tj. co do punktu II w zakresie w jakim oddalał dalej idące żądanie wniosku o zadośćuczynienie, tj. ponad kwotę 270.000 zł, zarzucając:

1. *„w oparciu o art. 438 pkt 2 k.p.k., obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k. poprzez dowolną ocenę dowodów i wyciągnięcie z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wniosków sprzecznych z zasadami prawidłowego rozumowania, doświadczenia życiowego i wskazaniemi wiedzy i uznanie, że zasądzone zadośćuczynienie spełnia cel i wymogi określone art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (dalej: ustawa lutowa, ustawa rehabilitacyjna) w przypadku krzywd W.Ł. doznanych wskutek pozbawienia go wolności z tytułu internowania w okresie od dnia 19 grudnia 1981 r. do dnia 20 września 1982 r. na podstawie decyzji o internowaniu nr [...], wydanej przez Komendanta Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w L. w dniu 21 grudnia 1981 r., w związku z jego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego;*
2. *w oparciu o art. 438 pkt 1a k.p.k., obrazę przepisów prawa materialnego:*
 1. *tj. art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 445 § 2 k.c. oraz art. 448 k.c., w zbiegu z art. 8 ust. 1 ustawy lutowej, poprzez błędne przyjęcie, że zasądzona kwota zadośćuczynienia jest kwotą odpowiednią w przypadku krzywd W.Ł.,*

- doznanych wskutek pozbawienia go wolności z tytułu internowania w okresie od dnia 19 grudnia 1981 r. do dnia 20 września 1982 r. na podstawie decyzji o internowaniu nr [...], wydanej przez Komendanta Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w L. w dniu 21 grudnia 1981 r., w związku z jego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego;*
2. *w oparciu o art. 438 pkt 2) k.p.k. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 410 k.p.k. poprzez pominięcie i nieuwzględnienie we właściwy sposób wszystkich istotnych okoliczności, wynikających z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, które miały wpływ na wymiar krzywd W.Ł., a w konsekwencji na wysokość zadośćuczynienia, w szczególności okresu izolacji, stanu jego zdrowia psychicznego oraz fizycznego, sposobu w jaki był traktowany oraz wpływu tych wydarzeń na jego zdrowie fizyczne i psychiczne;*
 3. *art. 8 ust. 1 ustawy lutowej w zw. z art. 445 § 1 k.c. poprzez błędne ich zastosowanie skutkujące uznaniem, iż w okolicznościach niniejszej sprawy sumą odpowiednią zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez W.Ł. jest kwota 270.000,00 zł, podczas gdy Sąd I instancji nie uwzględnił we właściwy sposób wszystkich istotnych okoliczności, które w sposób wyjątkowy miały wpływ na wymiar doznanych przez niego krzywd, a w konsekwencji na wysokość zadośćuczynienia, tj. okoliczności zatrzymania, i warunków, w jakich odbywał izolację, izolacji od najbliższych, skutków psychicznych osadzenia, obawy o dalszą przyszłość, zdrowie i życie, niepewności co do okresu izolacji, skali moralnego pokrzywdzenia;*
 4. *naruszenie art. 8 ust. 1 ustawy lutowej w zw. z art. 445 § 1 k.c. poprzez błędną ich wykładnię skutkującą nieprawidłowym sposobem szacowania przyznanego zadośćuczynienia za doznaną przez W.Ł. krzywdę poprzez miarkowanie wysokości zasądzanego zadośćuczynienia poprzez przemnożenie kwoty ok. 1.000,00 złotych przez ilość dni pozbawienia wolności W.Ł., podczas gdy szacowanie odpowiedniego zadośćuczynienia nie powinno podlegać na mechanicznym (nawet pośrednio) przeliczeniu powyższych wartości, bez uwzględnienia metody zastosowanej przez pełnomocnika skarżącej w tym zakresie we wniosku – podczas gdy*

szacowanie odpowiedniego zadośćuczynienia powinno podlegać uwzględnieniu w sposób indywidualny całokształtu okoliczności sprawy oraz krzywdy”.

W konsekwencji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz wnioskodawczynie dalszej kwoty 630.000 zł tytułem zadośćuczynienia, ewentualnie przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawczynie kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Po rozpoznaniu tak skonstruowanego środka odwoławczego, Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 4 czerwca 2025 r., sygn. akt II AKa 9/25 utrzymał w mocy zaskarżony wyrok, rozstrzygając jednocześnie w przedmiocie kosztów postępowania drugoinstancyjnego.

Od powyższego wyroku kasację wywiódł pełnomocnik U.Ł., podnosząc następujące zarzuty:

1. *„rażące naruszenie prawa materialnego w postaci*
1. *art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w zw. z art. 445 § 1 k.c. poprzez:*
1. *błędną wykładnię przesłanek statuujących obowiązek ustalania adekwatności zadośćuczynienia, z jednoczesnym naruszeniem zasady uznania sędziowskiego na rzecz oceny woluntarystycznej, zgodnie z wypracowanymi regułami ustalenia wysokości zadośćuczynienia, w kwocie rażąco zbyt niskiej w stosunku do rozmiarów krzywdy męża Wnioskodawczynie, a także powielenie w tym zakresie błędnego rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji oddalającego żądanie zasądzenia zadośćuczynienia ponad kwotę 270.000 zł za krzywdę doznaną przez męża Wnioskodawczynie, spowodowaną bezprawnym pozbawieniem wolności przez okres ponad 9 miesięcy;*
2. *naruszenie zasad ustalania zadośćuczynienia na skutek nieuwzględnienia wszystkich okoliczności sprawy, w szczególności skali naruszenia prawa przez organy państwowe PRL przy bezprawnym uwięzieniu W.Ł., w oparciu*

o niezgodną z Konstytucją PRL podstawę prawną i rażącej dysproporcji pomiędzy czynami popełnionymi przez męża Wnioskodawczyni a zastosowanymi wobec niego środkami represji, jak również nieuwzględnienie tego, że cierpienie W.Ł. wraz z upływem czasu zwiększało się, w sytuacji gdy Sąd pierwszej instancji popełnił szereg błędów w tym zakresie, zaś sąd ad quem nie dokonał koniecznej ich korekty, co spowodowało, że obarczone jest nimi także orzeczenie Sądu II instancji.

3. *Rażące naruszenie prawa procesowego w postaci:*

1. *art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. oraz art. 7 k.p.k. poprzez niedostateczne rozważenie przez Sąd II instancji wszystkich okoliczności sprawy, w tym poprzez naruszenie zasady obiektywizmu i przez to dokonanie wybiórczej analizy materiału dowodowego, polegającej na nie dokonywaniu własnych ustaleń faktycznych, a powieleniu jedynie tych dokonanych przez Sąd I instancji – podczas gdy ustalenia te były kwestionowane przez Skarżącą w apelacji”.*

Tym samym wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Prokurator w pisemnej odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona kasacja okazała się bezzasadna w stopniu oczywistym w rozumieniu art. 535 § 3 k.p.k., co upoważniało Sąd Najwyższy do jej oddalenia na posiedzeniu.

Na wstępie przypomnieć należy, że zgodnie z art. 519 k.p.k. strona może wnieść kasację od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie oraz od prawomocnego postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego określonego w art. 93a k.k. Oznacza to, że podnoszone w tym nadzwyczajnym środku zaskarżenia zarzuty muszą wskazywać na uchybienia, o których mowa w art. 523 § 1 k.p.k., do których doszło na etapie postępowania drugoinstancyjnego. Niedopuszczalne jest więc bezpośrednie atakowanie w kasacji orzeczenia sądu pierwszej instancji, a

także kwestionowanie poczynionych na tym etapie ustaleń faktycznych. Tymczasem podniesione przez skarżącego zarzuty obraży art. 8 ust. 1 ustawy lutowej i art. 445 § 1 k.c. skierowane są właśnie w stosunku do orzeczenia sądu *a quo*. Zauważyć bowiem należy, że sąd *ad quem* utrzymał w mocy orzeczenie pierwszoinstancyjne co oznacza, że nie stosował wskazanych przepisów prawa materialnego, *ergo* nie mógł ich naruszyć (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 28 października 2021 r., III KK 386/21; postanowienie SN z dnia 22 września 2022 r., I KK 326/22; postanowienie SN z dnia 1 września 2023 r., I KK 243/23). Pierwszy z podniesionych w kasacji zarzutów ma więc charakter niekasacyjny i jako taki w zasadzie w ogóle nie powinien być rozpoznawany. Jak jednak słusznie zwraca się uwagę w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zarzuty podniesione w kasacji pod adresem orzeczenia sądu *a quo* podlegają rozważeniu przez sąd kasacyjny tylko w takim zakresie, w jakim jest to nieodzowne dla należytego rozpoznania zarzutów stawianych orzeczeniu sądu odwoławczego (por. wyrok SN z 18 listopada 1996 r., III KKN 148/96, OSNKW 1997, z. 1-2, poz. 12). Tym samym oceniając zarzut z punktu pierwszego z uwzględnieniem art. 118 § 1 k.p.k., tj. przez pryzmat uzasadnienia kasacji, należało go potraktować jako próbę zakwestionowania standardu rzetelnej kontroli odwoławczej, wyznaczonego przez przepisy art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., a w konsekwencji rozpoznać w takim zakresie łącznie z zarzutem drugim, który dotyczył nierozważenia i nieustosunkowania się przez sąd odwoławczy do wszystkich okoliczności podniesionych w apelacji pełnomocnika U.Ł.

Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku prowadzi jednak do wniosku, że sąd *ad quem* sprostął nałożonym na niego wymaganiom, o których mowa we wskazanych przepisach. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym nienależyta kontrola odwoławcza może zostać uznana za inne rażące naruszenie prawa o istotnym wpływie na treść orzeczenia w rozumieniu art. 523 § 1 k.p.k. jedynie wówczas, gdy będzie ona iluzoryczna, ogólnikowa, schematyczna i nie ustosunkowująca się *in concreto* do istoty zarzutów (zob. postanowienie SN z dnia 9 czerwca 2020 r., IV KK 121/20). Chodzi zatem o rozpoznanie zarzutów podniesionych w środку odwoławczym w taki sposób, który w istocie podważa konstytucyjny (art. 176 ust. 1 Konstytucji RP) i konwencyjny (art.

13 EKPC) standard dwuinstancyjności postępowania (*vide* postanowienie SN z dnia 3 października 2024 r., III KK 405/24). Z taką sytuacją nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Sąd drugiej instancji prawidłowo i rzetelnie odniósł się bowiem do wszystkich zarzutów sformułowanych w zwykłym środku zaskarżenia, w tym naruszenia art. 7 k.p.k. (s. 6-8 formularza UK2), jak i obrazy art. 445 § 1 k.c. oraz art. 8 ust. 1 ustawy lutowej (s. 9-16 formularza UK2). Szczególną uwagę poświęcił podnoszonej kwestii niedoszacowania wysokości zadośćuczynienia uznając, że sąd *meriti* wziął pod uwagę wszystkie okoliczności eksponowane przez skarżącego i prawidłowo je wyważył. Uwzględnił przy tym zarówno czas pozbawienia wolności (internowania) W.Ł., jak i warunki, w jakich ono przebiegało, a także negatywne konsekwencje jego niesłusznego pozbawienia wolności, które ww. odczuwał także po zwolnieniu z internowania. Co więcej, podzielił stanowisko skarżącego, że *„zadośćuczynienie za krzywdę doznaną przez osobę represjonowaną za działalność za rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego winno być z zasady wyższe, aniżeli zadośćuczynienie zasądzone pokrzywdzonemu omyłką sądową”*. Oceniał zatem adekwatność przyznanego zadośćuczynienia także z uwzględnieniem przyczyn zastosowania względem W.Ł. środków represji przez organy PRL. Kwota 270.000 zł z całą pewnością nie odbiega od kwot zwyczajowo zasądzanych w tego rodzaju sprawach, które wynoszą od kilku do kilkunastu tysięcy złotych za jeden miesiąc. Tymczasem Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny w postępowaniu kasacyjnym wyłącznie wtedy, gdy orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalenia wysokości tego świadczenia, co w praktyce będzie miało miejsce tylko przy ustaleniu kwoty symbolicznej (zob. postanowienie SN z dnia 22 września 2022 r., I KK 326/22 i przywołane tam judykaty).

Reasumując, nie budzi wątpliwości, że żadna kwota nie zrekompensuje krzywdy doznanej z tytułu bezprawnego pozbawienia wolności, zwłaszcza za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Nie zmienia to jednak faktu, iż kontroli instancyjnej dokonanej przez sąd odwoławczy w odniesieniu do zasądzanego zadośćuczynienia nie sposób uznać za rażąco naruszającą przepisy art. 433 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Z tych też względów, nie stwierdzając

bezwzględnych przyczyn odwoławczych, Sąd Najwyższy orzekł o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Zważywszy na to, że art. 13 ustawy lutowej stwierdzający, iż koszty postępowania w sprawach objętych ustawą pokrywa Skarb Państwa dotyczy tylko kosztów powstałych w okresie od wszczęcia do prawomocnego zakończenia postępowania (por. postanowienie SN z dnia 21 marca 1997 r., WKN 5/97, OSNKW 1997, nr 7-8, poz. 55), na podstawie art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k. obciążono wnioskodawczynię U.Ł. uiszczoną opłatą. Jednocześnie zgodnie z art. 624 § 1 k.p.k. ze względów słuszności zwolniono ww. od wydatków postępowania kasacyjnego.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w sentencji postanowienia.

[WB]

[a.ł.]